Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 2 december 2014*

”Begäran om förhandsavgörande — Område med frihet, säkerhet och rättvisa — Direktiv 2004/83/EG — Miniminormer för beviljande av flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande — Artikel 4 — Bedömning av fakta och omständigheter — Bedömningsmetoder — Godtagande av viss bevisning — Omfattningen av de behöriga nationella myndigheternas befogenheter — Fruktan för förföljelse på grund av sexuell läggning — Skillnader mellan å ena sidan gränserna för bedömningen av uppgifter och skriftliga eller andra bevis avseende en asylsökandes påstådda sexuella läggning och å andra sidan motsvarande gränser avseende andra skäl för förföljelse — Direktiv 2005/85/EG — Miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus — Artikel 13 — Krav på den personliga intervjun — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artikel 1 — Människans värdighet — Artikel 7 — Respekt för privatlivet och familjelivet”

I de förenade målen C-148/13–C-150/13,

angående tre beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Raad van State (Nederländerna), av den 20 mars 2013, som inkom till domstolen den 25 mars 2013, i målen

A (C-148/13),

B (C-149/13),

C (C-150/13)

mot

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

ytterligare deltagare i rättegången:

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR),

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, vice-ordföranden K. Lenaerts, avdelningsordförandena A. Tizzano, L. Bay Larsen (referent), T. von Danwitz, A. Ó Caoimh och J.-C. Bonichot, samt domarna A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, E. Jarašiūnas, C.G. Fernlund och J.L. da Cruz Vilaça,

generaladvokat: E. Sharpston,

* Rättegångsspråk: nederländska.

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 25 februari 2014,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— A, genom N.C. Blomjous, advocaat,

— B, genom C. Chen, advocaat,

— United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), genom P. Moreau, i egenskap av ombud, biträdd av M.-E. Demetriou, QC,

— Nederländernas regering, genom C. Schillemans, M. Bulterman och B. Koopman, samtliga i egenskap av ombud,

— Belgiens regering, genom M. Jacobs och C. Pochet, båda i egenskap av ombud,

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek och J. Vláčil, båda i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom T. Henze och A. Wiedmann, båda i egenskap av ombud,

— Greklands regering, genom M. Michelogiannaki, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom D. Colas och S. Menez, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom M. Condou-Durande och R. Troosters, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 17 juli 2014 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 4 i rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 304, s. 12, med rättelse i EUT L 204, 2005, s. 24, och i EUT L 278, 2011, s. 13), samt av artiklarna 3 och 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).

2 Respektive begäran har framställts i mål mellan å ena sidan tredjelandsmedborgarna A, B respektive C, och å andra sidan Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (statssekreteraren för säkerhetsfrågor och justitiefrågor) (nedan kallad Staatssecretaris). Målen rör nämnda tredjelandsmedborgares ansökningar om tillfälligt uppehållstillstånd (asyl) i Nederländerna.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

3 Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning undertecknades i Genève den 28 juli 1951 (Förenta nationernas fördragssamling, volym 189, s. 150, nr 2545 (1954)) och trädde i kraft den 22 april 1954. Den har kompletterats genom protokollet angående flyktingars rättsliga ställning, som antogs i New York den 31 januari 1967 och trädde i kraft den 4 oktober 1967 (nedan kallad Genèvekonventionen). I artikel 1 A punkt 2 första stycket i Genèvekonventionen föreskrivs att med uttrycket ”flykting”avses den som ”i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att begagna sig av sagda lands skydd eller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför det land, vari han tidigare haft sin vanliga vistelseort, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att återvända dit”.

Unionsrätt

Direktiv 2004/83

4 Enligt skäl 3 i direktiv 2004/83 utgör Genèvekonventionen grundstenen i det folkrättsliga systemet för skydd av flyktingar.

5 I skäl 10 i direktivet anges följande:

”Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i [stadgan]. Direktivet syftar särskilt till att säkerställa full respekt för den mänskliga värdigheten och de asylsökandes och deras medföljande familjemedlemmars rätt till asyl.”

6 I skäl 16 i direktivet anges att det bör fastställas miniminormer för definitionen och innebörden av flyktingstatus för att vägleda medlemsstaternas behöriga myndigheter vid tillämpningen av Genèvekonventionen.

7 Enligt skäl 17 i direktiv 2004/83 är det nödvändigt att införa gemensamma kriterier för när asylsökande ska erkännas som flyktingar i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen.

8 Det anges i artikel 2 i direktivet att följande beteckningar används i det direktivet med de betydelser som här anges:

”...

c) ’flykting’, en tredjelandsmedborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där han eller hon är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd …

...”

9 I artikel 4 i direktiv 2004/83, som återfinns i direktivets kapitel II med rubriken ”Bedömning av ansökningar om internationellt skydd”, uppställs villkoren för bedömningen av fakta och omständigheter. Där anges följande:

”1. Medlemsstaterna får betrakta det som den sökandes skyldighet att så snart som möjligt lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan om internationellt skydd. Det är medlemsstaternas skyldighet att i samarbete med den sökande bedöma de relevanta faktorerna i ansökan.

2. De faktorer som det hänvisas till i punkt 1 utgörs av den sökandes utsagor och alla handlingar som den sökande förfogar över angående den sökandes ålder, bakgrund, inklusive relevanta släktingars bakgrund, identitet, nationalitet(er), tidigare bosättningsland(länder) och -ort(er), tidigare asylansökningar, resvägar, identitets- och resehandlingar samt orsakerna till ansökan om internationellt skydd.

3. Bedömningen av en ansökan om internationellt skydd skall vara individuell, och följande skall beaktas:

a) Alla relevanta uppgifter om ursprungslandet vid den tidpunkt då beslut fattas om ansökan, inbegripet lagar och andra författningar i ursprungslandet samt det sätt på vilket dessa tillämpas.

b) De relevanta utsagor och handlingar som den sökande har lämnat, inklusive information om huruvida sökanden har varit eller kan bli utsatt för förföljelse eller allvarlig skada.

c) Sökandens personliga ställning och förhållanden, inklusive faktorer som bakgrund, kön och ålder, så att det kan bedömas huruvida de handlingar den sökande har blivit eller skulle kunna bli utsatt för, på grundval av sökandens personliga omständigheter, skulle innebära förföljelse eller allvarlig skada.

d) Om den sökande efter att ha lämnat ursprungslandet ägnat sig åt en verksamhet, vars enda syfte eller vars huvudsyfte var att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att ansöka om internationellt skydd, skall man bedöma om denna verksamhet kommer att utsätta den sökande för förföljelse eller allvarlig skada om han eller hon återvänder till landet.

e) Om man rimligen kan förvänta sig att den sökande begagnar sig av skyddet i ett annat land där han eller hon kan hävda sitt medborgarskap.

...

5. När medlemsstaterna tillämpar principen enligt vilken det är den sökandes skyldighet att styrka sin ansökan om internationellt skydd, och den sökandes uppgifter inte kan styrkas av skriftliga eller andra bevis, skall sådana uppgifter inte behöva bekräftas om följande villkor är uppfyllda:

a) Sökanden har gjort en genuin ansträngning för att styrka sin ansökan.

b) Alla relevanta faktorer som den sökande förfogar över har lagts fram och en tillfredsställande förklaring har lämnats till varför andra relevanta faktorer saknas.

c) Sökandens uppgifter befinns vara sammanhängande och rimliga och strider inte mot tillgänglig specifik och allmän information som rör den sökandes ärende.

d) Sökanden har ansökt om internationellt skydd så tidigt som möjligt, såvida inte sökanden kan framföra goda skäl till varför han eller hon inte gjort det.

e) Sökandens allmänna trovärdighet är fastställd.”

10 Artikel 10 i direktiv 2004/83, med rubriken ”Skäl till förföljelsen”, innehåller följande bestämmelser:

”1. Medlemsstaterna skall ta hänsyn till följande faktorer vid bedömningen av skälen till förföljelsen:

...

d) En grupp skall anses utgöra en särskild samhällsgrupp, särskilt när

— gruppens medlemmar har en gemensam väsentlig egenskap eller en gemensam bakgrund som inte kan ändras, eller består av personer som har en gemensam egenskap eller övertygelse som är så grundläggande för identiteten eller samvetet att de inte får tvingas avsvära sig den,

— gruppen har en särskild identitet i det berörda landet eftersom den uppfattas som annorlunda av omgivningen.

Beroende på omständigheterna i ursprungslandet kan en särskild samhällsgrupp omfatta en grupp grundad på en gemensam egenskap, till exempel sexuell läggning. Sexuell läggning får inte tolkas så att det innefattar handlingar som anses brottsliga enligt medlemsstaternas nationella lagstiftning. ...

...”

Direktiv 2005/85/EG

11 I skäl 8 i rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (EUT L 326, s. 13, och rättelse i EUT L 236, 2006, s. 36) anges att detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

12 I artikel 13 i direktiv 2005/85 preciseras kraven på den personliga intervjun och i punkt 3 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att se till att personliga intervjuer genomförs under sådana förhållanden att sökandena kan lägga fram skälen för sina ansökningar på ett heltäckande sätt. Medlemsstaterna skall därför:

a) se till att intervjuaren är tillräckligt kompetent för att om möjligt kunna beakta de personliga och allmänna omständigheter som ligger bakom ansökan, inklusive sökandens kulturella ursprung eller utsatta ställning …

...”

Nederländsk rätt

13 Den relevanta nederländska lagstiftningen återfinns i artikel 31 i 2000 års utlänningslag (Vreemdelingenwet 2000), artikel 3.111 i 2000 års utlänningsförordning (Vreemdelingenbesluit 2000) och artikel 3.35 i 2000 års utlänningsföreskrifter (Voorschrift Vreemdelingen 2000).

14 Riktlinjer om hur dessa bestämmelser ska tolkas finns i 2000 års utlänningscirkulär (Vreemdelingencirculaire 2000), punkterna C2/2.1, C2/2.1.1 och C14/2.1–C14/2.4.

15 Det framgår av artikel 31.1 i 2000 års utlänningslag, jämförd med artikel 3.111 punkt 1 i 2000 års utlänningsförordning, att det ankommer på den asylsökande att göra de uppgifter som har åberopats till stöd för ansökan om tillfälligt uppehållstillstånd (asyl) sannolika och att vederbörande är skyldig att på eget initiativ tillhandahålla samtliga relevanta uppgifter som myndigheten behöver för att kunna fatta beslut i ärendet. Staatssecretaris gör en bedömning av huruvida det finns stöd i lag för att bevilja ett sådant uppehållstillstånd.

16 Det framgår av artikel 3.111 punkt 1 i 2000 års utlänningsförordning att när en asylsökande ansöker om ett sådant uppehållstillstånd som avses i artikel 28 i 2000 års utlänningslag, ska han eller hon tillhandahålla samtliga uppgifter, inklusive relevanta handlingar, som Staatssecretaris kan lägga till grund för den bedömning av huruvida det föreligger rättsligt stöd för ett bifall av ansökan som görs i samarbete med asylsökanden.

17 Enligt punkt C14/2.1 i 2000 års utlänningscirkulär ska bedömningen av trovärdigheten i de uppgifter som en asylsökande har lämnat omfatta de fakta och omständigheter som han eller hon har gjort gällande. De faktiska omständigheterna är uppgifter som rör den asylsökandes person, bland annat personens sexuella läggning.

18 I punkt C14/2.2 i cirkuläret anges att en asylsökande är skyldig att säga sanningen och att fullt ut samarbeta för att bidra till att samtliga omständigheter kan klarläggas på ett så fullständigt sätt som möjligt. Vederbörande är skyldig att så snart som möjligt informera myndigheten för immigrations- och medborgarskapsfrågor om alla händelser och faktiska omständigheter som är av betydelse för handläggningen av ärendet.

19 Det anges i punkt C14/2.3 i cirkuläret att om en del av en asylsökandes berättelse brister i trovärdighet är det inte uteslutet att detta även sänker berättelsens trovärdighet i övriga delar.

20 Det framgår av punkt C14/2.4 i cirkuläret att det i princip räcker med att en asylsökande har gjort sin berättelse sannolik. För detta förväntas vederbörande inkomma med handlingar till stöd för sin ansökan. Trovärdighetsbedömningen av de uppgifter som den asylsökande har lämnat till stöd för sin ansökan handlar emellertid inte om huruvida, och i så fall i vilken utsträckning, dessa uppgifter kan styrkas. I många fall har nämligen asylsökande visat att de saknar möjlighet att styrka sina uppgifter och att det inte rimligen kan krävas att de inger övertygande bevisning till stöd för sina berättelser.

21 Staatssecretaris har möjlighet att betrakta uppgifterna som trovärdiga med stöd av artikel 3.35 punkt 3 i 2000 års utlänningsföreskrifter och således inte kräva någon bekräftelse av dessa om den asylsökandes allmänna trovärdighet har kunnat fastställas.

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

22 Tredjelandsmedborgarna A, B och C ingav varsin ansökan om tillfälligt uppehållstillstånd (asyl) i Nederländerna. Till stöd för sina ansökningar gjorde de gällande att de fruktade förföljelse i sina respektive ursprungsländer, framför allt på grund av deras homosexuella läggning.

23 Den första asylansökan, som hade ingetts av A, avslogs av Staatssecretaris med hänvisning till bristande trovärdighet.

24 A bestred inte detta första avslagsbeslut. I stället inkom han med en andra asylansökan, varvid han uppgav sig vara beredd att genomgå ett ”test” som skulle styrka hans homosexuella läggning eller att utföra en sexuell handling för att bevisa att hans sexuella läggning var den han påstod.

25 Staatssecretaris beslutade den 12 juli 2011 att avslå A:s andra ansökan med motiveringen att vederbörandes påstående om sexuell läggning fortfarande inte var trovärdigt. Staatssecretaris fann att man inte kunde godta påståendet om den asylsökandes sexuella läggning utan att göra någon bedömning av sökandens trovärdighet.

26 Den 1 augusti 2012 avslog Staatssecretaris B:s ansökan med motiveringen att den redogörelse som lämnats beträffande B:s homosexuella läggning var vag, knapphändig och inte trovärdig. Dessutom fann Staatssecretaris att eftersom B kom från ett land där homosexualitet inte är accepterat borde vederbörande ha kunnat redogöra mer i detalj för sina känslor och för den inre process som han genomgått vad gäller sin sexuella läggning.

27 C ingav en första asylansökan. Till stöd för ansökan åberopade han andra grunder än förföljelse på grund av homosexualitet. Ansökan avslogs av Staatssecretaris.

28 C bestred inte detta första avslagsbeslut. Istället inkom han med en andra asylansökan, denna gång med åberopande av att han kände fruktan för förföljelse i ursprungslandet på grund av sin homosexuella läggning. I samband med denna andra ansökan hävdade C att han inte hade insett att han var homosexuell förrän efter det att han hade lämnat sitt ursprungsland. Till stöd för sin ansökan gav C till de myndigheter som ansvarade för handläggningen av hans ärende in en videoupptagning som visar intima handlingar som utförs tillsammans med en person av samma kön.

29 Den 8 oktober 2012 avslog Staatssecretaris C:s asylansökan med motiveringen att hans redogörelser för sin homosexuella läggning inte var trovärdiga. Staatssecretaris fann att C borde ha nämnt sin homosexuella läggning i samband med sin första asylansökan, att C inte hade lämnat någon tydlig förklaring till hur han hade blivit medveten om sin homosexuella läggning och att han inte hade kunnat svara på frågor om nederländska organisationer som försvarar homosexuellas rättigheter.

30 A, B och C överklagade besluten att avslå deras ansökningar om tillfälligt uppehållstillstånd (asyl) till Rechtbank 's-Gravenhage (nedan kallad Rechtbank).

31 Rechtbank ogillade A:s och C:s överklaganden genom domar som meddelades den 9 september 2011 och den 30 oktober 2012. Rechtbank fann för det första att A och C i sina överklaganden borde ha bestritt de första avslagsbesluten från Staatssecretaris, och för det andra att de inte under det andra asylförfarandet hade lyckats göra sina redogörelser för den påstådda homosexuella läggningen trovärdiga.

32 Genom dom av den 23 augusti 2012 ogillade Rechtbank likaså B:s överklagande av Staatssecretaris avslagsbeslut. Rechtbank bedömde att Staatssecretaris hade haft rimligt fog för slutsatsen att B:s redogörelse för sin homosexuella läggning inte var trovärdig.

33 A, B och C överklagade domarna till Raad van State.

34 I målen om överklagande har A, B och C framför allt gjort gällande att det är omöjligt att objektivt fastställa en asylsökandes sexuella läggning. När de myndigheter som prövar en asylansökan fattar sitt beslut måste de därför godta en asylsökandes påstående som sådant vad gäller hans eller hennes sexuella läggning.

35 A, B och C har emellertid gjort gällande att dessa myndigheter, vid bedömningen av trovärdigheten i de uppgifter som den asylsökande har lämnat, ställer frågor om den påstådda läggningen, vilka är av sådan art att de inkräktar på bland annat den asylsökandes värdighet och hans eller hennes rätt till respekt för privatlivet. Dessutom tas ingen hänsyn till det obehag som den asylsökande kan uppleva under förhören eller till de kulturella barriärer som kan hindra honom eller henne från att tala öppet

om sin läggning. Därtill anser A, B och C att det faktum att Staatssecretaris finner att en asylberättelse framstår som inte trovärdig inte får leda till att samma slutsats dras vad gäller trovärdighetsbedömningen av den sexuella läggningen i sig.

36 Staatssecretaris har påpekat att det inte framgår av vare sig direktiv 2004/83 eller av stadgan att beslut ska fattas på grundval enbart av de asylsökandes påstående om sexuell läggning. Det som ska kontrolleras är emellertid inte huruvida de asylsökande verkligen har den sexuella läggning som de påstår sig ha, utan huruvida de har gjort det sannolikt att de tillhör en samhällsgrupp i den mening som avses i artikel 10.1 d i direktiv 2004/83 eller att de som utövar förföljelse betraktar dem som sådana i den mening som avses i artikel 10.2 i direktivet.

37 Dessutom har Staatssecretaris konstaterat att det är mycket sällsynt att en asylsökande kan bevisa sin homosexuella läggning annat än genom sin egen berättelse, vilket betyder att när denna berättelse anses vara sammanhängande och sannolik och det har kunnat fastställas att den asylsökande är allmänt trovärdig ska vederbörande tillerkännas förmånen av uppkommet tvivelsmål.

38 Enligt Staatssecretaris skiljer sig den trovärdighetsbedömning som ska göras beträffande asylsökandes sexuella läggning inte från den som ska göras när det är andra skäl för förföljelse som åberopas. Denna myndighet tar dock hänsyn till att uppgifter om sexuell läggning är förenade med särskilda problem. Bland annat rekommenderas de medarbetare som sköter intervjuerna med de asylsökande att inte ställa direkta frågor om på vilket sätt de asylsökande lever ut sin läggning. Dessutom har Staatssecretaris uppgett att bilder av intima handlingar som har lämnats in som bevisning av de asylsökande inte tillmäts någon betydelse, eftersom dessa bilder endast styrker utförandet i sig av sexuella handlingar och inte den påstådda sexuella läggningen i sig.

39 Raad van State har förtydligat att varken artikel 4 i direktiv 2004/83 eller de åberopade bestämmelserna i stadgan innehåller någon skyldighet för Staatssecretaris att godta de asylsökandes påståenden som sådana för att betrakta deras sexuella läggning som styrkt. Dessutom konstaterar Raad van State att prövningen av asylsökandes sexuella läggning inte skiljer sig från prövningen av andra skäl till förföljelse.

40 Raad van State undrar dock om det genom bestämmelserna i artikel 4 i direktiv 2004/83 och bestämmelserna i artiklarna 3 och 7 i stadgan uppställs några eventuella gränser för hur bedömningen av de asylsökandes sexuella läggning får göras.

41 Att ställa frågor till den asylsökande kan enligt Raad van State i viss mån inkräkta på de rättigheter som garanteras genom de ovannämnda bestämmelserna i stadgan.

42 Raad van State anser att det oavsett vilken metod som den berörda medlemsstaten har valt för att bedöma sanningshalten i ett påstående om sexuell läggning inte kan uteslutas att det finns en risk för att inkräkta på de asylsökandes grundläggande rättigheter enligt artiklarna 3 och 7 i stadgan.

43 Mot denna bakgrund beslutade Raad van State att vilandeförklara målet och att till domstolen hänskjuta följande fråga, vilken har formulerats på samma sätt i vart och ett av målen C-148/13–C-150/13:

”Vilka gränser för sättet att genomföra en trovärdighetsbedömning av ett påstående om viss sexuell läggning uppställs genom artikel 4 i [direktiv 2004/83] och genom [stadgan], framför allt artiklarna 3 och 7, och skiljer sig dessa gränser från dem som gäller för trovärdighetsbedömningen av andra skäl till förföljelse, och i så fall i vilket avseende?”

44 Domstolen beslutade den 19 april 2013 att förena målen C-148/13–C-150/13 vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen.

Prövning av tolkningsfrågan

Inledande synpunkter

45 Det framgår av skälen 3, 16 och 17 i direktiv 2004/83 att Genèvekonventionen utgör grundstenen i det folkrättsliga systemet för skydd av flyktingar och att bestämmelserna i direktivet om villkoren för beviljande av flyktingstatus och om innebörden av flyktingstatus har antagits för att hjälpa medlemsstaternas behöriga myndigheter att tillämpa Genèvekonventionen på grundval av gemensamma begrepp och kriterier (dom N., C-604/12, EU:C:2014:302, punkt 27).

46 Bestämmelserna i direktiv 2004/83 ska således tolkas mot bakgrund av direktivets systematik och syfte, med beaktande av Genèvekonventionen och de andra relevanta fördrag som avses i artikel 78.1 FEUF. Såsom framgår av skäl 10 i direktivet ska tolkningen även stå i överensstämmelse med de rättigheter som erkänns i stadgan (dom X m.fl., C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, punkt 40).

47 Vidare ska det erinras om att direktiv 2004/83 inte innehåller några förfaranderegler för prövningen av en ansökan om internationellt skydd och således inte heller några rättssäkerhetsgarantier för den asylsökande. Det är i direktiv 2005/85 som det fastställs miniminormer för förfarandena vid prövningen av ansökningar, och det är även i det direktivet som man återfinner bestämmelserna om de asylsökandes rättigheter, vilka ska beaktas vid prövningen av de nu aktuella nationella målen.

Frågan

48 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 4 i direktiv 2004/83, jämförd med bestämmelserna i stadgan, ska tolkas så, att den uppställer vissa gränser för den bedömning av fakta och omständigheter som de behöriga nationella myndigheterna får göra – och som kan bli föremål för prövning i domstol – för att fastställa den sexuella läggningen hos en asylsökande, som till stöd för sin asylansökan har åberopat fruktan för förföljelse på grund av denna läggning.

49 I det avseendet har A, B och C hävdat att de behöriga myndigheter som har i uppgift att pröva en asylansökan till stöd för vilken den asylsökande har åberopat fruktan för förföljelse på grund av sexuell läggning måste godta den påstådda läggningen som en styrkt omständighet redan på grundval av den asylsökandes uppgifter. Domstolen finner dock, med hänsyn till asylförfarandets särskilda sammanhang, att dessa uppgifter inte kan utgöra något annat än utgångspunkten i processen för att bedöma fakta och omständigheter enligt artikel 4 i direktiv 2004/83.

50 Det framgår nämligen av själva lydelsen i artikel 4.1 i direktivet att medlemsstaterna får betrakta det som den sökandes skyldighet att så snart som möjligt lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan om internationellt skydd och att det är deras skyldighet att i samarbete med den sökande bedöma de relevanta faktorerna i ansökan.

51 Dessutom följer det av artikel 4.5 i direktiv 2004/83 att när villkoren i punkterna a–e inte är uppfyllda, kan asylsökandes uppgifter om deras påstådda sexuella läggning behöva bekräftas.

52 Således konstaterar domstolen att även om det ankommer på den asylsökande att informera om sin läggning, vilken utgör en personlig angelägenhet, kan asylansökningar till stöd för vilka sökanden har åberopat en fruktan för förföljelse på grund av denna läggning, precis som de ansökningar som grundas på andra skäl för förföljelse, bli föremål för en bedömningsprocess enligt artikel 4 i direktivet.

53 Dock måste de metoder som de behöriga myndigheterna använder för att bedöma de uppgifter och skriftliga eller andra bevis som har åberopats till stöd för sådana ansökningar vara förenliga med bestämmelserna i direktiven 2004/83 och 2005/85 och även – såsom framgår av skäl 10 respektive

skäl 8 i dessa direktiv – med de grundläggande rättigheter som garanteras genom stadgan, såsom rätten till människans värdighet (artikel 1 i stadgan) och rätten till respekt för privatlivet och familjelivet (artikel 7 i stadgan).

54 Visserligen är bestämmelserna i artikel 4 i direktiv 2004/83 tillämpliga på samtliga ansökningar om internationellt skydd, oavsett vilka skäl för förföljelse som har åberopats till stöd för dessa. Det hindrar emellertid inte att det ankommer på de behöriga myndigheterna att anpassa de metoder som används vid bedömningen av uppgifter och skriftliga eller andra bevis utifrån vad som kännetecknar olika typer av asylansökningar, och att iaktta de rättigheter som garanteras genom stadgan.

55 Såsom domstolen konstaterade i punkt 64 i domen M (C-277/11, EU:C:2012:744) kan ska bedömningen av fakta och omständigheter enligt artikel 4 i direktiv 2004/83 göras i två led. Först ska det fastställas vilka faktiska omständigheter som kan utgöra bevis till stöd för ansökan. Därefter ska det göras en rättslig prövning av dessa omständigheter. Under den rättsliga prövningen ska det mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet avgöras huruvida de materiella förutsättningar för att beviljas internationellt skydd som föreskrivs i artiklarna 9 och 10 eller 15 i direktiv 2004/83 är uppfyllda.

56 När det gäller det första skedet, som Raad van States frågor i samtliga av de nationella målen just handlar om, finner domstolen att även om medlemsstaterna normalt sett får betrakta det som en skyldighet för den sökande – vilken för övrigt är den som är bäst lämpad för att lämna uppgifter till stöd för den egna sexuella läggningen – att lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan, är den berörda medlemsstaten dock skyldig att samarbeta med den sökande vid fastställandet av de för ansökan relevanta faktorerna i enlighet med artikel 4.1 i direktivet (se, för ett liknande resonemang, dom M., EU:C:2012:744, punkt 65).

57 Enligt artikel 4.3 c i direktiv 2004/83 ska denna bedömning vara individuell och göras med beaktande av sökandens personliga ställning och förhållanden, inklusive faktorer som bakgrund, kön och ålder, så att det kan bedömas huruvida de handlingar den sökande har blivit eller skulle kunna bli utsatt för, på grundval av dessa personliga förhållanden, skulle innebära förföljelse eller allvarlig skada.

58 Härtill kommer, såsom det erinras om ovan i punkt 51, att det i artikel 4 i nämnda direktiv anges att när en asylsökandes uppgifter inte kan styrkas av skriftliga eller andra bevis, ska sådana uppgifter, vid de behöriga myndigheternas bedömning, inte behöva bekräftas om de kumulativa villkoren i artikel 4.5 a–e i direktivet är uppfyllda.

59 Domstolen övergår därefter till att behandla metoderna för att bedöma de uppgifter och skriftliga eller andra bevis som är i fråga i vart och ett av de nationella målen. För att Raad van State ska få ett användbart svar kommer prövningen att begränsas till två frågeställningar. För det första ska det prövas huruvida det är förenligt med bestämmelserna i direktiven 2004/83 och 2005/85 samt bestämmelserna i stadgan dels att de behöriga myndigheterna genomför kontroller med hjälp av förhör baserade på bland annat stereotyper av homosexuella eller detaljerade förhör om den asylsökandes sexuella vanor, dels att dessa myndigheter kan godta att den asylsökande genomgår ”test” för fastställande av personens homosexuella läggning och/eller, på frivillig basis, ge in videoupptagningar som visar när vederbörande utför intima handlingar. För det andra ska det prövas huruvida det är förenligt med ovannämnda bestämmelser att de behöriga myndigheterna redan av det skälet att den asylsökande inte åberopade sin påstådda sexuella läggning första gången han eller hon gavs tillfälle att lägga fram skälen till förföljelse kan dra slutsatsen att den asylsökande brister i trovärdighet.

60 När det gäller bedömningar som grundas på förhör om den asylsökandes kunskaper om sådana organisationer som tillvaratar homosexuellas intressen och om detaljer beträffande dessa, har klaganden i det nationella målet i mål C-150/13 hävdat att sådana förhör innebär att myndigheterna grundar sina bedömningar på stereotypa uppfattningar om homosexuellas beteenden och inte på den konkreta situation som den enskilda asylsökanden befinner sig i.

61 I det avseendet föreskrivs, som redan angetts, i artikel 4.3 c i direktiv 2004/83 att de behöriga myndigheterna ska göra sin bedömning med beaktande av sökandens personliga ställning och förhållanden och i artikel 13.3 a i direktiv 2005/85 att dessa myndigheter vid en intervju ska beakta de personliga och allmänna omständigheter som ligger bakom ansökan.

62 Visserligen kan förhör som grundas på stereotypa uppfattningar vara användbara för de behöriga myndigheterna när de gör sin bedömning. En asylprövning som uteslutande baseras på stereotypa uppfattningar om homosexuella uppfyller dock inte kraven i de bestämmelser som avses i föregående punkt, eftersom nämnda myndigheter då inte ges möjlighet att beakta den asylsökandes individuella och personliga förhållanden.

63 En asylsökandes oförmåga att svara på sådana frågor räcker således inte i sig som skäl för att slå fast att vederbörande brister i trovärdighet, eftersom ett sådant tillvägagångssätt skulle strida mot kraven i artikel 4.3 c i direktiv 2004/83 och artikel 13.3 a i direktiv 2005/85.

64 Vidare konstaterar domstolen att även om de nationella myndigheterna har fog för att i förekommande fall genomföra förhör för att bedöma fakta och omständigheter avseende den asylsökandes påstådda sexuella läggning, strider förhör om detaljer beträffande sökandens sexuella vanor mot de grundläggande rättigheter som säkerställs genom stadgan och framför allt mot rätten till respekt för privatlivet och familjelivet enligt artikel 7 i stadgan.

65 Vad därefter gäller möjligheten för de nationella myndigheterna att godta att, såsom har föreslagits av vissa av klagandena i de nationella målen, en asylsökande genomgår eventuella ”test” för fastställande av personens homosexuella läggning eller ger in bevis såsom videoupptagningar som visar när vederbörande utför intima handlingar, framhåller domstolen att förutom att sådan bevisning inte nödvändigtvis har något bevisvärde, kan den inkräkta på människans värdighet, som ska respekteras enligt artikel 1 i stadgan.

66 Att tillåta eller godta en sådan typ av bevisning skulle dessutom leda till en stimulanseffekt i förhållande till andra asylsökande och för dessa de facto innebära ett krav på att inge den typen av bevis.

67 När det gäller de behöriga myndigheternas möjlighet att göra bedömningen att den asylsökande brister i trovärdighet bland annat när sökanden inte åberopade sin påstådda sexuella läggning första gången han eller hon gavs tillfälle att lägga fram skälen till förföljelse, gör domstolen följande bedömning.

68 Det framgår av bestämmelserna i artikel 4.1 i direktiv 2004/83 att medlemsstaterna får betrakta det som den sökandes skyldighet att ”så snart som möjligt” lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan om internationellt skydd.

69 Med hänsyn till att frågor som rör en persons personliga sfär, och framför allt en persons sexualitet, är känsliga till sin natur kan man dock inte dra slutsatsen att en person saknar trovärdighet endast därför att han eller hon på grund av sin tveksamhet att röja uppgifter om vissa intima aspekter av sitt liv inte omedelbart har berättat om sin homosexuella läggning.

70 Dessutom ska det påpekas att skyldigheten enligt artikel 4.1 i direktiv 2004/83 att ”så snart som möjligt” lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan om internationellt skydd mildras av kravet på de behöriga myndigheterna enligt artikel 13.3 a direktiv 2005/85 och artikel 4.3 i

direktiv 2004/83, att vid intervjun beakta de personliga och allmänna omständigheter som ligger bakom ansökan, inklusive sökandens utsatta ställning, och att göra en individuell bedömning av en ansökan samt beakta varje sökandes personliga ställning och förhållanden.

71 Att bedöma att en asylsökande brister i trovärdighet endast av det skälet att sökanden inte avslöjade sin sexuella läggning första gången han eller hon gavs tillfälle att lägga fram skälen till förföljelse skulle strida mot det i föregående punkt angivna kravet.

72 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den fråga som har hänskjutits i vart och ett av målen C-148/13–C-150/13 bevaras enligt följande:

— Artikel 4.3 c i direktiv 2004/83 samt artikel 13.3 a i direktiv 2005/85 ska tolkas så, att de utgör hinder för att de behöriga nationella myndigheterna, inom ramen för sin bedömning av fakta och omständigheter – som kan bli föremål för prövning i domstol – för att fastställa den sexuella läggningen hos en asylsökande, som till stöd för sin asylansökan har åberopat fruktan för förföljelse på grund av denna läggning, prövar den asylsökandes uppgifter och de skriftliga eller andra bevis som har åberopats till stöd för ansökan med hjälp av förhör som uteslutande baseras på stereotypa uppfattningar om homosexuella.

— Artikel 4 i direktiv 2004/83, jämförd med artikel 7 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för att de behöriga nationella myndigheterna, inom ramen för denna bedömning, genomför detaljerade förhör om den asylsökandes sexuella vanor.

— Artikel 4 i direktiv 2004/83, jämförd med artikel 1 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för att nämnda myndigheter, inom ramen för denna bedömning, såsom bevisning godtar att den asylsökande utför homosexuella handlingar, genomgår ”test” för fastställande av sin homosexuella läggning eller ger in videoupptagningar av homosexuella handlingar.

— Artikel 4.3 i direktiv 2004/83 samt artikel 13.3 a i direktiv 2005/85 ska tolkas så, att de utgör hinder för att de behöriga nationella myndigheterna, inom ramen för samma bedömning, slår fast att den asylsökandes uppgifter brister i trovärdighet redan av det skälet att sökanden inte åberopade sin påstådda sexuella läggning första gången han eller hon gavs tillfälle att lägga fram skälen till förföljelse.

Rättegångskostnader

73 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Artikel 4.3 c i rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet och artikel 13.3 a i rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus ska tolkas så, att de utgör hinder för att de behöriga nationella myndigheterna, inom ramen för sin bedömning av fakta och omständigheter – som kan bli föremål för prövning i domstol – för att fastställa den sexuella läggningen hos en asylsökande, som till stöd för sin asylansökan har åberopat fruktan för förföljelse på grund av denna

läggning, prövar den asylsökandes uppgifter och de skriftliga eller andra bevis som har åberopats till stöd för ansökan med hjälp av förhör som uteslutande baseras på stereotypa uppfattningar om homosexuella.

Artikel 4 i direktiv 2004/83, jämförd med artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas så, att den utgör hinder för att de behöriga nationella myndigheterna, inom ramen för denna bedömning, genomför detaljerade förhör om den asylsökandes sexuella vanor.

Artikel 4 i direktiv 2004/83, jämförd med artikel 1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas så, att den utgör hinder för att nämnda myndigheter, inom ramen för denna bedömning, såsom bevisning godtar att den asylsökande utför homosexuella handlingar, genomgår ”test” för fastställande av sin homosexuella läggning eller ger in videoupptagningar av homosexuella handlingar.

Artikel 4.3 i direktiv 2004/83 samt artikel 13.3 a i direktiv 2005/85 ska tolkas så, att de utgör hinder för att de behöriga nationella myndigheterna, inom ramen för samma bedömning, slår fast att den asylsökandes uppgifter brister i trovärdighet redan av det skälet att sökanden inte åberopade sin påstådda sexuella läggning första gången han eller hon gavs tillfälle att lägga fram skälen till förföljelse.

Underskrifter